

Chapter: 8

Q.1 एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

4

1 व्यक्तिगत किंवा कौटुंबिक व्यवस्थापन कोणत्या आर्थिक घटकांशी संबंधित असते ?

Ans व्यक्तिगत किंवा कौटुंबिक व्यवस्थापन हे मुख्यतः त्या कुटुंबाच्या उत्पन्न व खर्च या आर्थिक घटका संबंधित असतो.

2 भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत उत्पादनांच्या साधनांची मालकी आणि व्यवस्थापन कोणाकडे असते ?

Ans भांडवलशाही विचारावर आधारित असलेली अर्थव्यवस्थेत उत्पादनांच्या साधनांची मालकी व व्यवस्थापन हे खाजगी व्यक्तीकडे असते.

3 जागतिकीकरण म्हणजे काय ?

Ans जागतिकीकरण म्हणजे वैश्विक अर्थव्यवस्था होय ज्यामध्ये आर्थिक व्यवहार हे सीमारहित असतील. यामध्ये मुक्त स्वरूपाचा व्यापार असतो व गुंतवणुकीवरील सर्व बंधने मुक्त असतील.

4 अर्थशास्त्र ही संज्ञा कोणत्या ग्रीक शब्दापासून बनली आहे ?

Ans अर्थशास्त्र ही संज्ञा ओईकोनोमिया (OIKONOMIA) या ग्रीक शब्दापासून निर्माण झाला आहे. या शब्दाचा मराठी अर्थ हा "कौटुंबिक व्यवस्थापन" असा आहे .

Q.2 भौगोलिक कारणे लिहा

9

1 भारताची अर्थव्यवस्था मिश्र स्वरूपाची आहे.

Ans भारताच्या अर्थव्यवस्थेने सार्वजनिक क्षेत्र (सरकारी मालकी) व खाजगी क्षेत्र या दोन्हींचा स्विकार केला असल्यामुळे आपली अर्थव्यवस्था हि मिश्र स्वरूपाची आहे.

उदा:- विमान वाहतूक क्षेत्र, शैक्षणिक क्षेत्र, दळणवळण व माहिती क्षेत्र, इ. क्षेत्रांमध्ये दोन्हींचे अस्तित्व आहे.

2 अर्थव्यवस्थेची सुरुवात घरापासून होते.

Ans घरातील कुटुंब प्रमुख ज्या प्रमाणे घरातील महिन्याचा खर्च व घरातील महिन्याचे उत्पन्न यांचा बरोबर ताळमेल घालतो. तसाच ताळमेल शहरांना, राज्यांना व देशांना करावा लागतो.

3 अर्थव्यवस्थेनुसार जगातील देशांचे तीन गट पडतात.

Ans आजच्या काळात जागतिक स्तरावर अर्थव्यवस्थेचे तीन प्रकार पडतात

अ. भांडवलशाही अर्थव्यवस्था (अमेरिका)

ब. समाजवादी (साम्यवादी) अर्थव्यवस्था (चीन)

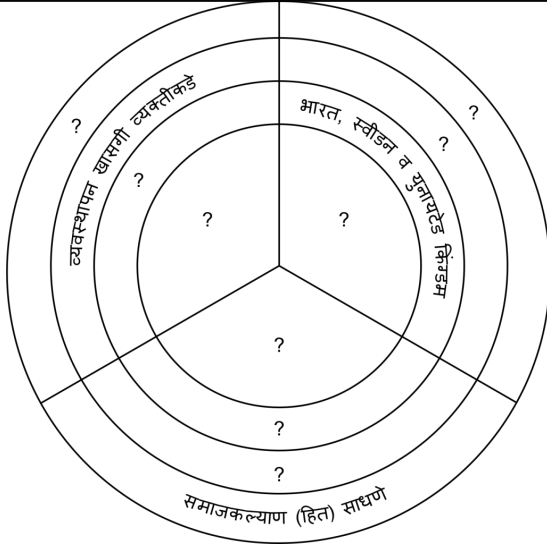
क. मिश्र अर्थव्यवस्था (भारत)

या तीन प्रकारामध्ये जागतिक स्तरावर अर्थव्यवस्था आढळते.

Q.3 सविस्तर उत्तरे लिहा.

4

1 वर्तूळातील प्रश्नचिन्हांच्या जागी योग्य माहिती भरून अर्थव्यवस्थेचे प्रकार स्पष्ट करा.

Ans भांडवलशाही अर्थव्यवस्था

- भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत उत्पादनांच्या साधनांची मालकी आणि व्यवस्थापन खासगी व्यक्तींकडे असते.
- कमाल नफा मिळवणे, हा भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेतील मुख्य हेतू असतो.
- जर्मनी, जपान, अमेरिका ह्या देशांनी अशी अर्थव्यवस्था स्वीकारली आहे.

मिश्र अर्थव्यवस्था

- भारत, स्वीडन, युनायटेड किंगडम इत्यादी देशांनी मिश्र अर्थव्यवस्था स्वीकारली आहे.
- मिश्र अर्थव्यवस्थेत सार्वजनिक व खासगी क्षेत्रांचे सहअस्तित्व असते.
- या अर्थव्यवस्थेत नफा व सामाजिक कल्याण यांचा योग्य सहसंबंध राखला जातो.

समाजवादी अर्थव्यवस्था

- सामजवादी अर्थव्यवस्थेत उत्पादनाचे घटक एकत्रितरीत्या संपूर्ण समाजाच्या मालकीचे असतात, म्हणजेच सरकारी मालकीचे असतात.
- सामाजिक कल्याण साधणे हा समाजवादी अर्थव्यवस्थेचा मुख्य हेतू असतो.
- चीन, रशिया इत्यादी देशांनी ही अर्थव्यवस्था स्वीकारली आहे.

Prism
Colours of your Dreams